

Muitalægje

čuvgetusa haleduvvidi sami gaskast.

Num. 2.

Mai manost 1874.

2be jakkodak.

Vuoinqalaš vuoigadvuotta Spanienest.

Spanien birra mi læp dam avisast dam mađe muittalám, atte buok lokkik dittik, atte dobbe læmaš moive ja doarro gukka aige. Opped dam læp oudalest muitatam, atte dam ædnamest læ dat katolikalaš oskodovdastus læmaš frika dovdastussan. Dam ædnamest, æi læk oudiš aigi æra oskodovdastægjek gillajuvvum, mutto si læk læmaš alelessi doarradallujuvvum ja maida luokkon sorbmijuvvum. Dal vuoittegoatta dat jurda ja oaivel juokke čuvgijuvvum rikast æmbo ja æmbo, atte olbmui oamedovdo berre læt luovos, atte juokkehaš berre love oažžot oskot, maid ješ duottan gavnata ja atte i mate oktage naggo bokte baggijuvvut dam osko dovdastet, maid vaimostes i gavnat duottan. Juokke jurdašægje olmuš dal færtæ arvost adnet dam olbmui, gutte oskostas bisso, vaiko maid boadaši gillat dam gæčeld, jos læge su osko æris go ærain. Mutto manga čuođe jage lika manne oudalgo olbmuk arvedišgotte, atte juokkehažast berre læt luovosvuotta dam harrai.

Dam vuoro mi aigop uccanažai muitalet dam osko doarradallujume birra, mi Spanienest læ læmaš oudiš aigi.

Osko doarradallujubme kristallaš servin bæσαι æska fabmoses mañnel go pava fabmo læi ollesvuodas juksam. Pava læ katolikalaš girkosærve alemus bispa ja radde-

jægje. Pava gæbedegje olles valde olbmui oamedovdoi alde ja goččudegje ječasek Kristus sagjasazžan ædnam alde. Aive si galge mærreret maid olbmuk galge oskot, æige lokkam ærain arvadusa Ibmel sane čilget. Damditi dat lokkujuvvui maida stuoramus værredakkon jos oktage Ibmel sane alebui divoi, go sin olmušlaš sane, ja son rangastuvvui issuras lakkai. Gutte pavalaš bakkoma i læš mattam čuovvot, son gočču-juvvui vuoinqalaš moivejægjen. Daggar moivijegjid fatem diti asatuvvujegje duobmarak, gæk juokke šlai hutke bokte galge daid bargat giellat, gostikkenessi si fatejuvvujegje. Jage 1233, goas Gregorius dat ovcad læi pavan, mærreduvvui laga bokte, atte aive dominikanar-munkak, gæk legje pava oskaldas juvtik, galge daid moivijegjid vuodnet ja rangastet gost fatetalašik. Daggar duobmarak asatuvvujegje mieta Italien ja Tuiska-ædnam nuftgo maida Arangoni Spanienest. Dat de læi vuost algon dam vaigades vuoinqalaš isedvutti, mi bahabut ja gukkeb aige læ Spanienest raddem, go guđege æra katolikalaš ædnamest.

Dat doarradallujubme æra osko dovdastegji vuostai, mi juokke aige læ læmaš katolikalažai sierra dovdomærka, læ maida ali, goas oktage æra šlai oskolaš læ divotuvvum sin vuoigadvuodæ oudi, læmaš birastattujuvvum čiegosvuodain ja sævdnjadvuo-

ðain. Jos oktage læš gaddetuvvum æra oaiwelest ja oskost, de son læ šaddam isuramus lakkai givseduvvum ja bineduvvum dam dovdastam diti. Aše guorataladedin adnujuvvui davja daggar šluokkesvuotta, atte mangi vela mainetæbmege færti roakka-set dam vaigades „basse vuoigadvuoda“ baddai. Fanga lusa bigjujuvvui davja suollemas gæččalægje, gutte juokke šlai hutke bokte galgai baitet fanga dovdastæbmai su oskos harrai. Suollemas favtak legje fast bigjum guldalet jos mædda sadnegečinge dovdadet, atte son læ æra oskost, daihe atte son æpadusast læ pava stuorra vuoiŋalaš famo harrai. Dak soabmasak, gæk binedæme bokte ja jabmembalost baitujegje maccat katolikalaš osko særvai, šadde lika bagaduvvum vaigades lakkai. Si šadde alb-nug oainededin rissijuvvum golbma sodna-bæive mældalagai; obba ællemagestesek æi galgam biergo berrat; golbmi jagest galge fasto adnet, goas æi galgam guolege navda-šet; juokke bæive si galge girkofidnoi særvat ja 36 gærde galgai ačče min birram-bæivest lokkjujuvvut. Jos buok dat i dak-kjujuvvum, de šadde ællen boldum.

Spanienest legje 1230 arvo rajast 1450 arvo ragjai okta særve, mi albigensalažžan goččujuvvui. Daid legje dak vuoiŋalaš duobmarak 15ad čuođe siste aibas loaktam ar-motes mordedæme bokte, nuft atte dat hirbmat vuoigadvuotta dal lifči mattam rafai bæssat jos æra moivijægjekges æi lifči gavd-num, gæk heggusi galge doarradalljujuvvut, nammalassi judalažak.

Dat likkotes olmušnalle legje gallad čuođe jagi siste, josjuoge si čadak vašotuv-vujegje ja doarradalljujuvvujegje, lassanam dam ædnamest ja aigalaš harrai hui java-lažžan šaddam. Dam oasest Spanienest, gost arabialažak legje iseden, læi judalažai

dille buorre, æige šaddam daina doarradal-ljujuvvum vaiko legje goabbak oskost. Ara-bialažak læk nammalassi muhamedanalaš oskost. Aigelessi si šadde sagga arvost ad-nujuvvum sikke sin javalašvuodasek ja di-đulašvuodasek diti. Dam aige læi obba Ev-ropa vuogjoduvvum didulašmættomvuoda sævdnjadvutti. Daidi bagjelgeččujujuvvum ju-dalazaidi, gæk dadde legje, nuftgo mi læp juo cælkam aleb sajin, arvost adnujuvvum, oskelduvvujegje dalle ollo amatak. Si oid-nujujuvvujek dalle gonagasai hægadoafteren, gonagas barni oapatægjen ja ain æran.

Mutto jos gonagasak sin ječasek avke diti olgoldasat sin sugijjegjege, de si alma-ken vašotuvvujegje heggusi dam katolikalaš albmuğest. Dat vaidali judalažai ala, atte si bæssašidesek basotedin russinavlijegje kristalažai manaid, atte si huodnašegje dam katolikalaš osko, atte si higjidegje katolika-lažai basse vieroid, atte si juokke šlai noai-devuodaid adne ja atte vuoitohakesvuodai-nesed velgulažaidesek alasen dakke. Lakka njæljenub'logad čuođe jage loapa algi vai-gades doarradalljubme judalažai vuostai. Sin vistek šadde rieveduvvum ja duššendak-kjujuvvum, ja buok judalažak, gæk fatejuv-vujegje, šadde, juogo ležže olbmak, nisso-nak daihe manak, armotaga goddujuvvum.

(Lasse.)

Čaccesullost Mai manost 1874.

Nuftgo min lokkik læk oaidnam, de mi æp læk stuorradigge bargo birra æra mui-talam go dam, man adnui rutta læ miedet-uvvum. Lakkaaddembargo birra mi æp læk maidege mainastam vela. Dušše dam dattop mi dam vuoro dam harrai cælket, atte gallad laga læk dal juo addujuvvum, mutto dak æi guoska sameædnami, ja dam-

diti mi a
ge. Aig
darbašl
šaddam
danen m
valuvvun
dalgo g

Mar
kak diet
kai. Da
te haddi
gaige, v
luvvu, a
Engelan
vuollana
Maida s
vuollane
auxast
kafek h
muš bei
doaiva
taluvvu
goarŋog
gin læg
bæivala
fakalaš-
deike.

Æi
damditi
suotase
nam da
fotast
ruštadd
tibuok
vum 15
tibuok
læmaš
lest ja
dui but
maksur
mest b

diti mi æp læk daid fuollam obba namatetge. Aigelessi galgik dak namatuvvut, mak darbašlašak læk diettet. Lakkaarvalus i læk šaddam lakkan oudalgo go gonagas læ dam danen miedetam. Damditi mi æp dato arvaluvvum lagai birra maidegen cælket oudalgo gonagas læ daid lakkan nanodam.

Mañemuš jagi siste læ nuftgo mi buokak diettep juokke dinga divrum issures lakkaikai. Dal dattuk darro avisak oaiveldet, atte haddik galgašegje, alma juo oanekes aigaige, vuollanet ænaš dingain. Nuft muitaluvvu, atte muorraværkest, mi dai jagi læ Engelandi vuvdum stuorra haddai, dal læ vuollanam masa njæljadas oasse haddest. Maida smava galvoin orro hadde aigomen vuollanet. Nuft muitaluvvu, atte Bordeauxast (lokkuj. Bordoast) Frankrikast legje kafek halbum 10 enkal R (punna) mañemuš beivi mannam Marts manost ja atte doaiva læi ain halbut. Daddeke fast muitaluvvu æra guovloin, atte kafek vegjik fast goarņogoattet. Olgoædnam stuorab gavpugin læge aitus ali nuft, atte haddek masa bæivalažat nubbastuvvik. Dak davjes ja fakalaš nubbastuttujumek æi ole goassege deike.

Ænaš lokkik mist læk mærrabivdek, ja damditi mi læp jurdašam, atte si væjašegje suotasen adnet diettet, moft bivdo læ mannam dača ædnam stuoramus bivdošajest Lofotast mannam dalve. Bagjeligečči meruštaddam mielde læ dobbe fidnijuvvum oktibuok 16 milliona. Mæddem læ saltijuvvum 15000 farpal ja vuovas læ čoggum oktibuok 40000 farpal. Josjuoge bivdo i læk læmaš gærde jage dase, de læ hadde guolest ja mæddemest dam fast muttomge muddui buttem. Guolest læmaš stuorračuodest maksum bællogad speise ragjai ja mæddemest bælovtanub'logad speise ragjai farpa-

lest. Vuovasesest i læk galle hadde læmaš buoreb go sameædnam. Dast matta arveduvvut, atte jos Lofota gavpalažak æi galgaš mændo vahaguvvat guollegavpinesek, de færtijek sameædnam oastek, gæk æi læk addam æmbo go bælle hadde, hirbmadet vuoitet.

Boakko bægga ædnag guovloin, ja daina baikin, mak gukka læmaš bessujussi dam issuras davdast, i væje obba jurdašuvvutge, man dat læ varalaš sikke dambokte, atte dat læ hirbmad njoammo ja maida dambokte, atte dat datto sorbmet oloid, gæk dasa fatetallik. Mi ollašuttep ovta olmušlaš gædnegasvuoda, go mi ravvijep buokaidi, gæidi boakko i læk bigjum 7 jage gæcest, atte dam bijatet. Dat læ nammalassi fuomašuvvum, atte dak, gæidi boakko læ bigjum, harvoi fatetallik dam davdi ja atte, jos ibmašest fatetallik, dat jamelažžan i šadda sagga goassegen, mutto dat læ maida fuomašuvvum, atte olles suogje i læk buakkobigjamest go 7 jage læk vassam dastest go læ bigjum.

Mi læp gullam, atte daina gieldain, gost mist læk ænaš lokkik, lifči muttomak bargamen dam ala, atte samek galgašegje jecasek giela avisa hæittet ja dam sagjai darro avisaid dingut. Sagga burist mi miedetep dam, atte ænaš darro avisain læ æmbo lokkamuš, go dam ucca avisašest, mi vuost læ dušše manna ja mi i væjaši vuost obba goccetge, jos muttomak, gæk samidi vegjek buorebu savvat, go si, gæk darro avisaid sigjidi viggatik, æi dagaši oafara dam goctam diti. Dam viggatusa harrai mi dattop dušše dam cælket, atte dat læ surgadlaš gullat, atte si, gæk sami čuvgetusa oudanæme diti æi læk vela oidnum maidege bargamen dast ligebe, maid mailme laga mielde læk gædnegasak, vela galgik viggat samid

hokkatet ruða golatei dast, mast æi mate maige avkid adnet. Gæk darogiela nuft burist mattik, atte darro avisaid buktik burist lokkat ja addet, sigjidi dattop mige cæket: Lokket darro avisaid! Mutto muttom olbmuk vegjikge savvat, atte sabmelaš i galgaši boattet maidege diettet ja arvedet.

Olgoædnam oððasak.

Spanien. Mibe læš æra dælge dam varnotesrika birra muitalet go dat, atte dat oudis moive læ ain histemen. Serrano læ makkaš arvalusa adnam Don Karloin, mutto dam mi æp diede man lakkai sodno soappam arvalus læmaš; dušše dat galle oidnujuvvu, atte æva læk soappam, ja nuftlakkai i læk doavomest, atte doarro galgga hoapost nokkat. Æra oudanæbme i oro dam doarost go dat, atte ollo sikke vigalaš ja vigetes olbmuk goddujek. Serrano læ ješ fast Madridi mannam. Gieskad bægga okta karlistalaš doakke gidda valdum. Lokko i læk vela oidnum. Bilbao læ ain cævdemen karlistalažai vuostai, gæk dam nannosabbut atte nannosabbut birastattik. Raddejume soattevækka i læk vela nagadam karlistalažaid hagjet ja Bilbao gagjot. Dal lokkujuvvu, atte jos karlistalažak æi šadda hagjuset, de fæerte Bilbao gavpuk vuostehago hæittet, damditi go borramušast nokkušgodi. Savatatte dal oroši, atte æra rikak matašegje daida doarroidi jierme oapatet.

— Prøisen. Oudalest mi læp muita-lam, atte Prøisen stuorradigge ja raddejume gaskast læi riddo soattelaga birra. Raddejubme datoi nammalassi, atte stuorradigge galgai alfaroi su haldui addet rika kasast soattevæga adnui valdet nuft ollo ruða, go son gavnata darbašlažžan, ja nuftlakkai soattevæga stuoresvuodage mæredet alma stuorradiggest jærakætta. Æra olgosmanuk

rikast galle galge stuorradigge bokte mæreduvvut jakkasažat. Stuorradigge i læk ollasi miedetam raddejume dato mielde, mutto dam muddoi daddeke, atte raddejubme læ ožšum 7 jakkai olles raðalašvuoda adnet rika kasa alde soattevæga harrai. Raddejubme læi maida gaibedan, atte soat-tehærrak galge læt bessujussi giel dai væroid maksemest, mutto dat biettaluvvui stuorradigge bælest. Nuft læ Prøisen stuorradigge soattegolo i harrai ječas cædnam 7 jakkai, nuft atte dam aige siste i læk su hettemest vaiko raddejubme man ollo ruða anaši soattevæga ja soattelagadusai birra.

— Frankrika. Thiers devdi 16ad bæive April manost 77 jage ja son lokkujuvvu ain dievas vuoinalaš særaides alde. Dalle go Frankrika 1870 ja 1871 soade bokte læi moivašuvvam ja masa juo hagjusam oamasti vuoras stivrejume ja stivri maida nuft jierb-malažat, moft i læm vara oktage mattet dam vadolaš aigest. Dalle go son læi vadolæmus čuolmaid čoavdam ja bahamus sorid galgam, valjijuvvui Mak Mahon su sagjai. Thiers læ buokain arvost adnujuvvum ja ænašak su gittik Frankrika bæsten. Dam buore algo, maid Thiers læi dakkam, orro Mak Mahon su raddebelides guim aigomen biledet. Jos Mak Mahon læ buorre soatteolmai, i damditi læk dagjum, atte son læ buorre rika stivrejægje.

Nælgehætte bægga ain Bengalenest vaigaden. Ædnagak jabmek, jos vuigestaga nælgai æi, de almakan daggar davdai, mak nælgest boccidek.

Maida Judaædnam aita nælgehætte.

 „Muitalægje“ matta dingujuvvut juokke poastarappe bokte, go jakkudagast maksujuvvu guokte oarta ja gutta enkal.

Prentijuvvum F. Kjeldseth prentijumest.

Num.

Vuoi

I

suoje
jeld r
jalæb
aigas
go nj
Damd
ramac
lussi“

I

čuoda
hirbm
jegje
ožžum
doid
sierra
čuold
juvvui

D

ja Kas
ka okt
nien.

legje
valašv
alla se
singe
lažai l
judalaž
čepid